

Riek Stienstra (1942-2007)

Op 20 november 2007 is Riek Stienstra, voorvechtster van de emancipatie van lesbiennes en homo's in Nederland in haar woonplaats Mûnein overleden. Tussen 1974 en 2002 was ze directeur van de Schorerstichting, een belangrijke gezondheidsinstelling voor homoseksuelen.

Riek Stienstra is op 10 mei 2019 genomineerd voor de eregalerij Markante Persoonlijkheden Sociaal Werk 20^e Eeuw door Evert van der Veen.

Zijn notivatie: Reden nominatie: Riek Stienstra (1942-2007) was een maatschappelijk werker die de hulp voor de regenbooggemeenschap op de kaart zette. Zij was directeur van de Schorerstichting (1974-2004), de grootste LHBTI-hulpverleningsorganisatie die onder andere het buddysysteem in Nederland groot maakte tijdens de aids-crisis. Er is een fonds naar haar vernoemd.

In dit document het volgende biografische materiaal:

1. Een kort In Memoriam, verschenen op 6 april 2008 op [stienstra.net](http://www.stienstra.net) geschreven door: door Minus Altenburg. Zie: <http://www.stienstra.net/riek-stienstra-1942-2007/>
2. Een levensbeschrijving van Riek Stienstra, auteur onbekend. Bron: <https://www.ihlia.nl/wp-content/uploads/2014/11/een-lezing.pdf>
3. In Memoriam op de website van het COC, <https://www.coc.nl/algemeen/riek-stienstra-overleden>

In Memoriam Riek Stienstra

Op 20 november 2007 is Riek Stienstra, voorvechtster van de emancipatie van lesbiennes en homo's in Nederland in haar woonplaats Mûnein overleden. Tussen 1974 en 2002 was ze directeur van de Schorerstichting, een belangrijke gezondheidsinstelling voor homoseksuelen. Zo zette zij de eerste buddyprojecten voor aidspatiënten op, die een voorbeeld waren voor andere landen. Riek Stienstra, dochter van [Jan Stienstra en Niesje Bouwman](#), is op 24 december 1942 geboren in Boornbergum. Ze was ridder in de orde van Oranje Nassau.

Op de [website van de Schorer-stichting](#) werd Riek Stienstra als volgt herdacht:

Van 1974 tot 2002 werkte Riek Stienstra als directeur bij Schorer. Zij heeft Schorer ontwikkeld van een kleine categorale hulpverleningsinstelling tot een van de grootste gezondheidsbevorderende instellingen in Europa. Daarmee heeft Riek de gezondheid en het welzijn voor lesbische vrouwen en homomannen op de kaart gezet. Haar tomeloze inzet vanaf het begin van de aidsepidemie heeft onder andere geleid tot het eerste buddyproject in Nederland.

Voor Riek was het voor- en doorprincipe altijd een centraal beginsel van buddyzorg. Over die dramatische beginperiode van de epidemie zei ze: "Ik ben gefascineerd dat zoveel mannen tot het bittere einde moederen met aidspatiënten."• Onder haar leiding ontstond ook een gedegen overdrachtstraject van de buddyzorgkennis aan landen in het Zuiden.

Zij zorgde ervoor dat het "boekenfonds Schorer" werd opgericht. Hier verschenen niet alleen veel boeken over lesbisch- en homospecifieke hulpverlening, maar ook boeken over de geschiedenis van homo's en lesbo's en biografische boeken van vooraanstaande figuren. Naast haar directeurschap bij Schorer bekleedde ze vele functies bij adviesraden en andere organisaties, zoals Mama Cash of het lesbisch tijdschrift Diva. Riek stond aan de wieg van de Stichting Leerstoelen Homostudies, die verantwoordelijk is voor leerstoelen in Maastricht en Amsterdam.

Bij haar afscheid in 2002 ontving Riek de koninklijke onderscheiding Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Zij zei dat ze deze onderscheiding had ontvangen als "representante van de homobeweging" en droeg de onderscheiding op aan allen die zich hebben ingezet voor gelijke rechten voor lesbische vrouwen en homomannen. Riek was een warm mens die altijd de mens achter de functie opzocht.

Vrij snel na haar pensionering werd bij haar darmkanker geconstateerd. Ze legde zich niet neer bij de ziekte, maar dit was een strijd die ze niet kon winnen. In haar laatste jaren werd zij omringd door wat zij noemde haar "mantelzorgnetwerk". Tot het "bittere einde" hebben deze toegewijde vriendinnen en vrienden "gemoederd met"• Riek. Riek overleed een maand voor haar 65ste verjaardag.

Riek was een beetje "ús mem" maar ook een no-nonsense onderhandelaar, die met grote toewijding en vasthoudendheid Schorer op de kaart heeft gezet als de organisatie voor gezondheid en welzijn van lesbische vrouwen en homomannen.

Wij verliezen in haar een voorvechtster van de lesbo- en homobeweging.

Minus Altenburg, waarnemend directeur, namens medewerkers en vrijwilligers van Schorer

Riek Stienstra werkte 28 jaar voor de Schorerstichting, later Schorer. Ze begon in 1974 als hulpverlener, bij de Jonkheer mr. J.A. Schorerstichting dat vanaf 1968 bestond als “het consultatiebureau voor homofilie. Riek werd er coördinator en zestien jaar was ze directeur. Tot 2002 toen ze met pensioen ging. In 2007 overleed ze op bijna 65-jarige leeftijd. Na het overlijden van Riek wilden de medewerkers haar en haar gedachtegoed blijven herinneren. En men bedacht de Riek Stienstra-lezing, die vanaf 2009 ieder jaar zou plaatsvinden. Men wilde ook haar betekenis zichtbaar te maken door een beeld te plaatsen in het gebouw van Schorer. Na het stoppen van Schorer krijgt dit beeld nu een plek bij IHLIA. De maakster is Sjoukje Ultzen (<http://www.sjoukjeultzen.nl/>) uit Friesland. Diegenen die de Riek Stienstra-lezing hielden kregen een miniatuur.

Wat was zo bijzonder aan Riek? Zij was een markante persoonlijkheid. Lesbisch zo lang als zij zich kon herinneren; een zandbakpot zoals Anja Meulenbelt dat ooit noemde. Opgegroeid in Friesland in een rood nest. Ze was altijd bezig met 'de zaak'. Vrouwenstrijd en homostrijd. Als er iets moest gebeuren dan ging ze aan de slag. In iedere nieuwe situatie zag ze kansen en mogelijkheden. Een afwijzing van subsidie kon ze als een 'uitdaging' zien. Dan ging ze er tegenaan, meerdere malen met succes. Bij haar sollicitatie bij de Schorerstichting in 1974, schreef Stienstra vol trots: *“Zeker heeft ook meegespeeld dat ik zelf homofiel ben en een zekere affiniteit voel met de problematiek waar uw stichting zich mee bezighoudt”*. Die nieuwe stichting was tot stand gekomen door samenwerking tussen het COC en instellingen voor geestelijke volksgezondheid en maatschappelijk werk. De toenmalige minister van CRM (Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk) Marga Klompe, wilde de Schorerstichting wel steunen, maar maakte tegelijkertijd duidelijk dat een subsidie niet betekende dat de overheid het verschijnsel homofilie erkende. Dat zou pas in de jaren zeventig gebeuren. Het wereldwijde eerste consultatiebureau voor homofilie was op 14 november 1968 geopend in een bovenwoning aan de Wolvenstraat in Amsterdam. Er werkten toen zes mensen.

De affiniteit van Riek met 'homofilie' bleek een levenslange passie. Ze vocht tegen onrecht en maakte zich vaak kwaad. Ook op de vrouwenbeweging, die beweerde dat lesbisch zijn een politieke keuze zou zijn. *“Een keuze, ben je bedonderd. Wat is er voor keuze? Als je je eigen gevoel niet serieus neemt, word je doodongelukkig.”*

Riek was een Strategiee. Ze liep – zo gezegd – vaak voor de troepen uit. Dat bleek onder andere uit de oprichting van het Schorer boekenfonds, waardoor ruimte voor analyse en documentatie geschapen werd. Een uniek, homo/lesbisch-specifiek boekenfonds waarin boeken werden uitgegeven over hulpverlening, hiv/aids, maar ook boeken als “Zand erover”, “A Butch Sings the Blues”, “Liever vrouwen/ liever mannen”; over homo- en lesbische ouderen, de sodomietenvervolgingen in Amsterdam en uiteindelijk - een paar maanden voor haar overlijden - de biografie van Schorer.

Naast haar werk bij Schorer was Riek Stienstra actief in de vrouwenbeweging en in de vrouwenhulpverlening. Bestuurslid was ze bij Stichting de Maan en bij de Stichting Lesbische en Homostudies. Daarnaast zat ze in de adviesgroep vrouwenhulpverlening van het ministerie van Emancipatiezaken. Riek was de vrouw van het geld; ze had verstand van financieel management en subsidiestromen en wist altijd waar ze geld los moest peuteren. Ze gaf cursussen en lezingen aan vrouwen over financieel management en vrouwelijk ondernemerschap. En leerde dat het leuk is om met veel geld om te gaan, begrotingen te maken en risico's te nemen. Het lesbische blad DIVA en Mama Cash hebben daar veel baat bij gehad.

Zoals ik net al zei: als er iets moest gebeuren dan ging ze aan de slag. Lobby, netwerken, samenwerken. Allianties smeden. Na de eerste hiv- diagnoses, begin jaren 80, was ze medeverantwoordelijk voor de introductie van buddyzorg in Nederland. Zij was in San Francisco geweest en had daar buddyzorg gezien. Dat moest ook in Nederland.

Stienstra vond het vanuit haar feminisme terecht dat mannen deze zorg op zich namen, letterlijk andere mannen 'bemoederen', zo zegt ze in een interview bij haar afscheid van Schorer in 2002:

'Het is gewoon niet zo dat alleen maar vrouwen dat primaire verzorgende werk doen. En het blijkt ook helemaal niet als statusverlagend opgevat te worden, wanneer je als man zijnde iemand bemoedert die niet eens je beste vriend is, puur uit solidariteit. Dan denk ik: op deze manier verandert er ook iets in de homomannencultuur' (Schorer.nl, september 2002)''

Door hiv veranderde er inderdaad veel in de homo-emancipatie en in de zorg in Nederland. Niet alleen raakte de buddyzorg ingeburgerd, ook kreeg de homospecifieke psychosociale hulpverlening een plek binnen het aanbod van de Schorerstichting.

Stienstra zette Schorer op de kaart als professionele organisatie op het gebied van gezondheid en welzijn voor homo's en lesbo's, nationaal en internationaal. Riek was 13 jaar mijn baas bij Schorer en ik heb haar ervaren als een directeur die altijd openstond voor nieuwe dingen. Zo gingen wij in 1996 aan de slag met de positie(verbetering) van oudere homo's en lesbo's. Met haar kenmerkende houding, sjekkie in haar hand, luisterde ze, dacht mee, gaf haar mening, nam beslissingen. En zei: ga maar aan de slag. Haar visie was: *"LHBTERS moeten overal in het land toegang hebben tot faciliteiten die nodig zijn om optimale gezondheid en welzijn te bewerkstelligen"*. Zo werd homospecifieke hulpverlening ontwikkeld en zorgde men voor overdracht naar reguliere instellingen. Ook werd internationaal samengewerkt met landen in Azië, Latijns Amerika en Zuid Afrika.

Na haar pensioen ging ze terug naar Friesland, terug naar haar roots, terug naar de natuur. Een streep door de rekening was de kanker die haar trof. De last van de chemokuur, de verminderde energie en mobiliteit, onzekerheid en afhankelijkheid van anderen. Dat waren voor haar geen gemakkelijke zaken om mee om te gaan.

Vanuit haar grote betrokkenheid bij de emancipatie van lesbische vrouwen bepaalde ze haar **erfenis** voor onderzoek naar vrouwenrelaties in zuidelijke landen dat in Afrika en Azië werd uitgevoerd door Saskia Wieringa.

Diep in haar hart bleef Riek altijd een activist, ze herkende zichzelf erg in het activisme van de Verenigde Staten halverwege de jaren tachtig. Ze was wars van slachtofferschap en keek op een positieve manier tegen de wereld aan. Riek was een uitgesproken vrouw, altijd dominant aanwezig, zelfs als ze zweeg. Ze had verschillende kanten; zakelijk en soms ook hard en ook warm, betrokken, positief en met gevoel voor humor. Een rots in de branding. Ze was authentiek en bezat een enorme innerlijke kracht. Een onuitputtelijke energiebron die haar als vanzelf leek vooruit te drijven.

Riek kwam altijd uit voor haar lesbisch zijn, waar ze ook was en wie ze ook tegenover zich had. Op 1 december 2007, een paar weken na haar overlijden, werd ze op het vrouwenfestival Women Inc door Stichting Ondersteboven postuum uitgeroepen tot lesbische icoon: 'LesbiCOONingin' 2007. Het is goed haar te blijven herinneren.

Riek Stienstra overleden

19 november 2007 -

In het Friese Mûnein is Riek Stienstra overleden. De 65-jarige Steinstra overleed gisteren aan de gevolgen van darmkanker. Riek Stienstra, die actief streed voor emancipatie van lesbiennes, was van 1974 tot 2002 directeur én het gezicht van de SAD-Schorerstichting (nu: Schorer). Voordat Stienstra ging werken voor de SAD-Schorerstichting, was ze directeur van de Sociale Academie in Amsterdam. Als directeur voor de SAD-Schorerstichting maakte ze hiv en aids bespreekbaar. In de beginjaren van de stichting mochten homo's en lesbo's niet bij de stichting werken, omdat die te emotioneel betrokken zouden zijn bij de problematiek. Dat veranderde na de tweede crisis die de organisatie doormaakte.

Politieke keuze

Bij haar sollicitatie in 1974 schreef Stienstra vol trots: 'Zeker heeft ook meegespeeld dat ik zelf homofiel ben en een zekere affiniteit voel met de problematiek waar uw stichting zich mee bezighoudt'. De affiniteit bleek een passie te zijn die de organisatie op de kaart zette. Ze werd vooral gewaardeerd door haar menselijke aanpak. Ze maakte zich kwaad over de vrouwenbeweging, die beweerde dat lesbisch zijn een politieke keuze zou zijn. 'Een keuze, ben je bedonderd. Wat is er voor keuze? Als je je eigen gevoel niet serieus neemt, word je doodsongelukkig.'

Bob Angelo Penning

Bij haar afscheid werd ze bevorderd tot officier in de orde van Oranje Nassau. Zij zei dat ze deze onderscheiding had ontvangen als 'representante van de homobeweging' en droeg de onderscheiding op aan allen die zich hebben ingezet voor gelijke rechten voor lesbische vrouwen en homomannen. Ze mocht als directeur in 1995 de Bob Angelo Penning voor de SAD-Schorerstichting in ontvangst nemen. De naar de oprichter van het COC vernoemde penning eert personen, groepen of organisaties die zich op bijzondere wijze op nationaal of internationaal niveau verdienstelijk hebben gemaakt voor de emancipatie van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. Naast haar werkzaamheden bij de SAD-Schorerstichting, was ze penningmeester van de Stichting Lesbische en Homostudies en zette ze zich in voor het Garantiefonds van Mama Cash.